

A BOLT. NYÁRIFALU

A Bolt

Nincs bolt már, kocsmá se. Olyan kocsmá-bolt volt a faluban régebben, amelyikben a bejáratból kétféle nyíltott egy-egy ajtó. Balra volt a kocsmá, jobbra a bolt. Aztán megcserélték, de akkor már az se segített. Eredetileg az áfészé volt, mindig másnak adta bérbe. A faluba érkezésünkkor, ezelőtt tíz éve, még Ibike vitte mind a két üzletet, a boltot is és a kocsmát is. Hajnalban átvette a tejet, kenyeret, kiszolgált a boltban a korán kelőket, majd átment a kocsmába. Akkor már érkeztek a későbbben ébredők gyógsörökre, életmentő kávékra, stika háromcentesekre. Délidőben, sziesztakor mindkét egység bezárt. Három óra körül nyitott újra, az arra bicikliző turistákat, kirándulókat kiszolgálni sörrel, fröccsel, jégkrémrel. Ebben a napszakban párhuzamosan működött a két szakasz. Ibike meg ingázott a hátsó folyóson, a raktár előterében. Itt is lakott, az egyik hátsó kis helyiségben. Hatkor aztán a bolt bezárt, a kocsmáé lett a főszerep. A boltot csak helybelieknek, főként figyelmetlen nyárfalusiaknak nyitotta ki, akik mindenért külön rohagáltak, estére kifogytak a kenyérből, kolbászból, eyebekből.

Akinek nem volt tartozása, a felírás működött itt is éveket, lehetett fizetni, amikor pénz lett. A rendesen fizetők kaphattak cseresört, cserepezsőt nagy megszorulás esetére. Akinek vízparti, de lehet, hogy bármilyen nyaralója van, két dologgal kell szembesülnie. Soha nem tudhatja, ki látogatja meg, de ha véletlenül tudja, kiket vár, mert hívta a vendégeket, még mindig lehet meglepetés bőven. Egészen mások is jöhetnek, és hogy ki meddig marad, az erősen függ az időjárástól, az esti beszélgetések hosszától, vehemenciájától, párkapcsolati válságoktól, váratlan városi fejleményektől és ezernyi előre semmiféleképpen nem kalkulálható tényezőtől. Ha úgy alakult, hogy a bölcs ráhagyással becsült italokból mégis kifogytunk, volt segítség. Ilyenkor nem kellett a drága kocsmái árat fizetni, volt még emberség. Másnap aztán a városban beszerzett ugyanolyan termékkel kipótoltuk a cég árukészletét, persze némi jattal megköszönve a szívességet.

Természetesen Ibike alkalmazott volt, nem a bérlő, aki ilyenfajta cserébe bolond lett volna belemenni. Néha néhány saját beszerzést is becsúsztatott a bolt menetébe, amit aztán saját zsebre forgatott meg, de még így is ment minden rendjén. Azok tartozásait is sikerült kitisztázni, akik végleg eltűntek a faluból, elfelejtve a sarukat. Ibike időnként üzengetett az újra felbukkanó haverokkal a városba illant tartozóknak, hogy számon tartja a lógást, akik többnyire rá sem hederítettek. Ha esetleg lejöttek, nem ebbe az egységbe tértek be. Akkor még volt másik, legalább egy mindig.

Mindig volt a kisboltban áru, nem szupermarket kínálat, de az alapélelmiszerek megvoltak. Meg a speciális dolgok is, ami falura kell, pb gázpalack, kályhaezüst a platnira, csik a stelázsra, húsvétkor cukrászsütemény, rendelésre. Egész napi izgalom volt az édesség érkezése, a megbízott néni, aki a három szomszéd özvegyasszony nevében ez ügyben eljár, háromszor is felkacsázott megnézni, megjött-e már a krémes. Ibike aztán elment az új szerelem jegyében a szomszéd faluba, a Fatehénbe. Valahogy kezdett a bolt és a kocsmá ügye romlani.

A kocsmát még csak vitték volna, de az áfész ragaszkodott ahhoz, hogy csak a bolttal együtt adja. Többféle bérlője, annak meg alkalmazottja volt aztán a bolt-kocsmának. A boltot inkább csak alibiből üzemeltették, nem nagyon volt abban már szinte semmi. A kocsmá még megérte, de egyre kevésbé. Az egyik főbérlő gyakran elfelejtette, hogy valójában nem vendég, kései órán a kocsmá is önkiszolgáló lett, zárt aki még tudott.

Aztán filmesek vették át a boltot, kocsmát, volt filmgyári büfések. Az ember játékgépfüggő volt, be is szerzett egy párat, hogy saját magát kifoszt-hassa. Az asszonynak az alkoholtól nem volt nyugta, délelőttre végzett a közepes gömb unicummal. Egy bejárás dundi, mindent kibíró pincérnő volt az utolsó, aki még szakmaszerűen vendéglátóztott itt, fekete szoknyával, fehér blúzzal, rekeszes pincérpénztárcával.

Két éve a negyedik vállalkozó bukott bele. Még a kocsmá se érte meg. Nyáron, hétvégén csak-csak. De télen, a három szokásos törzsvendég ült már

csak benne. Külön asztaloknál, egymásnak hátat fordítva. Gyerekkoruk óta ismerték egymást, amit akartak már megbeszélték, ha lett volna valami, akkor beszéltek volna, de télen mi lett volna, amiről beszélni lehetne, nyáron se nagyon.

Volt, hogy három deci bor, ha elfogyott hó végén, egy este. Ezért még fűteni se volt érdemes. Nem beszélve a takarítástól. A rossz boroktól, a rendszertelen evéstől rendre összerondították a wc-t. A személyzetnek kemény harc volt ez, és nem ez volt a legkeményebb. Ha valaki mégis beszélőre itta magát, csakúgy a levegőbe nekikezdett a szokásosnak, és az óráig tartott. Annak se eleje, se vége nem volt. Egy biztos volt, a történetek tartalma, a sorrend változhatott, de a mesék azonosak, most is, csak már nem itt mesélik őket. Ezeket végighallgatni senki nem bírta, mindenki feladta.

Pedig szép időköt látott az a néhány pléhasztal vasszékekkel, később olvadozó, hanyatt eső műanyag vackokkal az aszfalozott tér közepén, a kocsmá előtt. Valóban agóráként működött. Az állandó lakosok közül is át-átléptek sörözni, kávézni, vásárolni, szót váltani; de a nyárifalusiaknak szinte szertartása volt, a megérkezés után, boldogan lerogyni valamelyik székre, örvendezni egymásnak. Az első deres sör mellé az ember megkapta a legfontosabb híreket, ki él még, ki halt meg, kit kellett elvinni a lányához, hová törtek be, ki van elvonón, kit műtenek, hogy állnak a helyi ügyek.

Sokan lehettünk estenként, egy-egy péntek este ötven-hatvan ember összejött, a szomszédos falvakból is átjöttek, a vendégek vendégei is itt kötöttek ki. Tízre nagyjából tudható lett, kik vannak lenn. Addigra a hangulat is melegeedett. Fantasztikus elegyet alkotott a söröző társaságban a fővárosi alternatív színház művésze, aki Sanyi bácsival politikált; a majorbéli lovászfű, aki sikeresen tette a szépet a holland csajoknak; a három bikaerős, ekkor már erősen kapatos közmunkásfiú, akik vidáman szédültek be a szintén agyonfröccsözött bölcsész-társaságba. Tizenegy körül hömpölyögtek elő a fiatalok, a nyárifalusi alapítóatyák-honfoglalók gyerekei és azok igazán színes társasága. Egy-egy rémült tekintetű ösztöndíjas cserediák, egy jamaincainak beillő tősgyökeres csepeli rasztagyerek, csodálatos testű afro lányok. Bábeli nyelvzavar alakult, amiben a szemének hinni nem akaró Sanyi bácsi kiválóan elboldogult. Ennyi fröccs után többnyire egy témája maradt, az elkorhadt régi jó, talán a Kádár-világ, de az se biztos, iránti romantikus vágyódás. A szentenciáit Sanyi bácsi egyre hangosabban és tagoltabban verte, egyre elmosódóbb magyar mondatokkal a hallgatóság fejébe. Aztán legyint-

ve feladta, nem értik, hazament vagy vitték. Haza botorkált lassan az idősebbje. A fiatalok jól bírták, akár hajnalig is kitarítottak, az utolsó körnél annyit kikérve, hogy kitaritson. A poharakat, üvegeket fel tették az ablakokba, fel ne borítsa hajnalban a tejes.

Télen mindig is csendes volt, de azért a vaskályha körül csak tíz-tizenöt hidegtől nem tartó látogató és a helyiek csak összejöttek péntekenként. Leérkezve begyújtottunk a kályhába, amíg melegszik, megnéztük, mi a helyzet. Télen a kevesebb ember még jobban örült egymásnak, így az otthoni tüzek rendre leégték, mire záróra lett.

Nincs már bolt és nincs már kocsmá sem. A falu kis mikrobusza viszi vásárolni azokat, akik még tudnak menni. Aki nem megy, irat. Egész héten jegy, Pisti aztán csütörtökön meghozza, amit kap. A major kis kocsmája és Teca néni kimért bora egészíti ki a kínálatot.

A bolt-kocsmának most is van bérlője. Egy színi-cirkusz direktor, bőrművész. Üzemszerűen egyik egységet sem viszi, néha összeinti a mozgathatókat egy-egy közös főzésre, batus-alapon. Olyankor még van egy kis élet a Bolt előtt.

Nyárifalu

A napfogyatkozást akartuk látni, a balatoni apartmanok, kis vityillók mind zsúfolásig teltek, mire észbe kaptunk. Z. Zsuzsi akkor döntött, tavaly lent nyaraltak egy csuda helyen. Elvárásolt egy hely, az biztos. Homokot bányásznak itt, és az ülepítés, lecsapolás és egyéb titokzatos műveletek miatt egy egész tőrendszer környékezi a falut.

A Káli-medencében van, két perc a Balaton. Teca néninél lesz hely. Lett is. Vonakodva pakoltam, igenis-nemis Balaton, meglátjuk. Lepakoltunk az egyik tóhoz. Egy homoktenger közepén tiszta vízfolyamok húztak át. A felnőttek se röstelltek befeküdni egy-egy sodró, kis patakocská tiszta iszapmedrébe. A gyerekek eldorádóztak, víz, homok, nap, kutyák, sátor, matrac, labda, később került lángos hegy is Ábrahámból.

A főhadiszállást tehát letelepítettük a plázusra, a Dagonyba, de a hadtáp hátramaradt, a hűtő, a kaja utánpótlás, meg a nagyon sok feleslegesség, ami akkor nélkülözhetetlennek tűnt. A kiskacsás karúszó, két újabb hideg sör, a félig buggyant bébiétel, egy másfél liter bekevert olaszrizlinges fröccs, egy calcium pezsgőtabletta, valami fejfájásra, és a papírzsebkendő, ami mindig kevés. Akkoriban a társaságban rengeteg felneveletlen gyerekünk volt. Ebből kifolyólag reggeltől-estig rőttük a köröket a tó és a szállás között. Volt, hogy ki-ki egyedül, volt hogy kisebb csoportokban. A férfiakra ügyeltünk,

hogy inkább egyedül közlekedjenek, mert csoportosan menve félő volt, elveszítjük őket a nap további részére.

Így aztán ingáztunk le-föl. A legrövidebb út a Kötengeren át vezetett. Ha sört, fröccsöt szállítottunk, meg-megpihentünk egy-egy barátságosan meleg kövön, kicsit megvámolva a szállítmányt. És ha már az ember megpihen, többnyire körbenéz, körbe is néztünk. Ez a táj meghökkentően szép. Meg kellett állapítani. De nem is állapítás volt ez, hanem azonnali tudás. A következő nyáron, ugyan félig se kész, de elkezdetten újtott kicsi, sárga sávjátházban nyaraltunk, itt. Azt, hogy a táj szépsége nem az egyetlen vonzerő, hanem ehhez a tájhoz tartozik egy teljesen egyedi kompánia, azt az ingatlan megvételéig és még az első leköltözésig sem sejtettük. Rövidesen újra egy teljesen csodabogár társulat közepébe cseppentünk. A közepébe, mert a bolt-kocsmá mellett van a házunk.

Ennek a vidéknek az a nagy szerencséje, hogy soha nem volt szerencséje. Olyan szegény és nyomorult, minden fejlesztésből kimaradó volt, hogy szép lassan, aki menni tudott elment, a városban próbált szerencsét. Ipar nem volt, mezőgazdaság se nagyon, gyatra köves a föld, nem terem meg benne semmi. Közel a Balaton, munkalehetőség még se nagyon adódott.

A falu annyira elnéptelenedett, hogy a legenda szerint, az erre kiránduló, dolgozó művészek, értelmiségiek, alapítóatyák könnyen vehették meg az üresen álló, szinte ingyen elérhető házakat a hetvenes években. Volt, aki végleg itt maradt, felvállalva a falusi létet, utat keresve, mutatva; mások ingázók maradtak, kétlakiak; mások csak nyaranta leköltözők. A faluban alig volt kockaház, lehetőség volt a szép, archaikus felújításra, építésre. Rövidesen építészek is érkeztek, a falu egységes képet nyert. Ma már messzi vidékekről jönnek el hírére.

Keresgeltünk mi is, mit lehetne az apró, sárga házzal kezdeni. Ki is derült hamarost, hogy a kocsmá túlpartján lakó, már állandó lakos építészek

tudják legszebben megtervezni a kis csúnya ház felújítását. Pestről, városból letelepült értelmiségiek, ők és még rajtuk kívül páran, értik ezt a stílt, de ők biztos. Meg is terveztek mindent, ahogy kellett. Szép vakolatdíszsel, macskalépcsővel, pajtával, szoborfülkével, miegymással, ami, ahogy érzékeltük, kell az autentikus felújításhoz. Közben sokat jártunk le, próbáltunk megszeretve lenni az új faluban, ők is próbáltak szeretgetni minket. Szavunkat tartottuk, tartozni nem tartoztunk, ez már önmagában helyzeti előnyt jelentett. Értékeltek. A falu néhány igazi őslakosa is, Sanyi bácsi is. Sanyi bácsi megrögzött aglegény, nyugdíjas. Akkortájt hetven lehetett, cukra ellenében jó karban. Mint mindenki ott, hálás volt az új arcokért, az új benyomásokért, örült hogy a halálra ítélt falu mégis moccan egyet. Gábort különösen megszerette. Gábor udvariasan végighallgatta, volt türelme a hosszú, sokszor fröccsbe fulladó történetekhez. Az öreg lassan a bizalmába fogadta, pláne, ha ehhez az ellágyulós, romantikusan szeretős állapot is kedvezett. Ezt egy stramm ivás alapozta mindig. Ilyenkor Laci bácsi két tenyere, mint egy barnamedve két mancsa csapott le a bizalomba fogadott, kezdetben gyanútlan ember két vállára. Menekvés ilyenkor ugye nincs.

– Gabikám, édes Gabikám, ugye ti nem bántjátok Sanyi bácsit. Ugye, nem.

– Már miért bántanánk mi Sanyi bácsit?

– Te ezek olyan szar alakok, ugyan, félnótás az összes, bugyberkiek, azok, na, röhögök rajtuk.

– Miért röhögöd ki őket?

– Mert komolytalanok, te Gabikám komoly ember vagy, látjuk, pénzed is van. Hogy tudtad megtenni, hogy ilyen lóistállót építtetsz, ez egy pajta, egy istálló? Mentél volna át Keszibe, na ott vannak házak. Ugyan már, ide újratervezik a nyomort, a te sok pénzedért, Gabikám??? Te egy komoly ember vagy, ne hagyd magad! Gabikám. Ne bántásatok Sanyi bácsit! Gabikáám. Te egy jó ember vagy Gabikááám...